

LESBRIEF TINTEN

Beste docent,

Binnenkort krijgen jouw leerlingen Tinten te zien. Tinten is een voorstelling in de klas rondom de belevenissen van een danser van kleur. De leerlingen zien een solo van ongeveer 25 minuten, gaan daarna met de danser in gesprek.

Onze ervaring is dat er met meer aandacht gekeken wordt als leerlingen voorbereid zijn. Ook hebben we de afgelopen tijd in klassen gezien dat het goed is de onderwerpen slavernij en racisme met leerlingen voor- en na- te bespreken. Daarom ontvang je deze lesbrief die je in ongeveer 40 minuten met de leerlingen kunt doen.

In de eerste opdracht gaan we in op het slavernijverleden van Nederland. Deze geschiedenis van uitbuiting en een ongelijkwaardig machtssysteem sijpelt nog steeds door in onze tijd. In de tweede opdracht gaan we in op het thema racisme en de rol van huidskleur in ons leven. Met deze opdracht proberen we leerlingen naar elkaars ervaringen te laten luisteren en begrip voor elkaar op te laten brengen.

Tot slot vragen we je de leerlingen te informeren over wat zij gaan zien en een aantal gedragsregels met hen door te nemen.

Als je vragen hebt over het lesmateriaal kun je altijd contact opnemen via: anne@aya.nl of 020-3868574.

Wij wensen jou en je leerlingen veel plezier met de lesbrief en de voorstelling!

Hartelijke groet,

Anne Vermeegen
Educatie Danstheater AYA

Wie komt er in de klas?

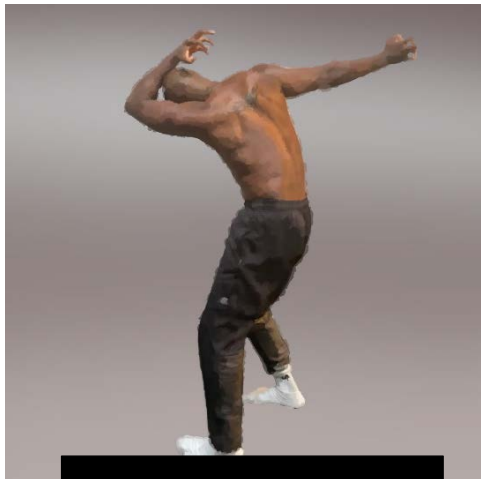
De solo's zijn gemaakt door Kathrin Gramelsberger en worden gedanst en gespeeld door:

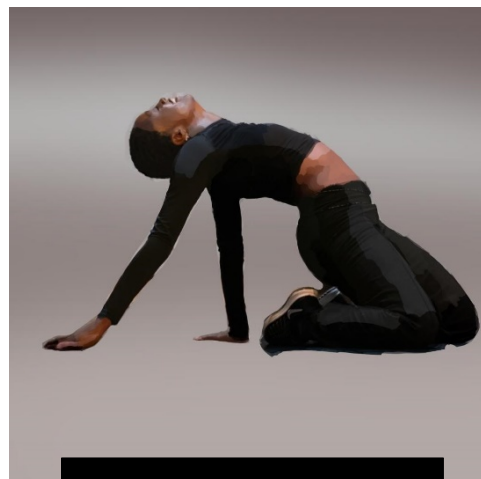
Kelly de Briais Backer

Lucien Denny

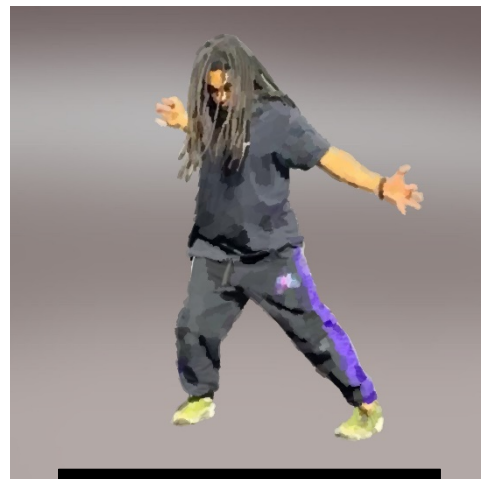
Regilio Sedoc

Djinti Sullivan

Rubiën Vyent

Linar Ogenia

Het Verleden

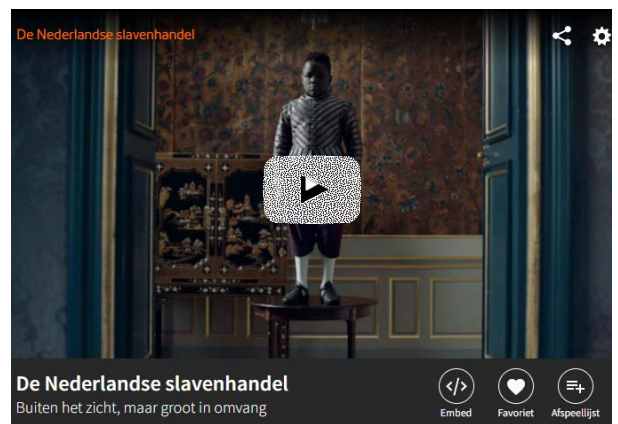
Over de geschiedenis van de slavernij in Nederland.

Het Nederlandse slavernijverleden krijgt weinig aandacht in de geschiedenisboeken. Terwijl een groot gedeelte van de Nederlandse rijkdom stamt uit de gouden eeuw en verkregen is door de handel in mensen. Het is belangrijk om aandacht te besteden aan ons slavernijverleden want dit koloniale verleden werkt nu nog steeds door en benadeelt mensen van kleur.

In deze opdracht gaan de leerlingen onderzoeken wat zij over het slavernijverleden weten. Je kunt deze opdracht klassikaal met je leerlingen doen, of leerlingen in groepjes verdelen en hen eerst de antwoorden met elkaar laten bespreken:

Opdracht 1. Vragen over het slavernijverleden (antwoorden zie bijlage 1)

1. Bekijk met je leerlingen dit [fragment](#) uit 'Het verhaal van Nederland'.
2. Bespreek met elkaar. Wat is slavernij? Probeer hier een omschrijving van te geven. Is dit een bekend begrip?
3. In welke periode nam Nederland deel aan slavenhandel en hoeveel slaven heeft Nederland verhandeld? Bespreek met de leerlingen in welke periode zij denken dat dit gebeurde en hoeveel mensen er verhandeld zijn. Voelt slavernij als lang geleden?
4. Lang werd het begrip slaaf gebruikt, tegenwoordig wordt er gesproken van tot slaaf gemaakte. Wat is het verschil tussen deze begrippen?
5. Tegen wat voor producten ruilden de Nederlanders de tot slaaf gemaakte?
6. Zoek online op: Wie was William Lynch en wat heeft hij gedaan? Had je al eerder van William Lynch gehoord?
7. Zoek online op: Wie was Anton de Kom en wat heeft hij gedaan? Had je al eerder van Anton de Kom gehoord?
8. Tot slaaf gemaakten werd bijna alles afgenomen, hun naam, hun familie, hun eigendommen, ze mochten over niets zelf beslissen en ze mochten niet lezen of schrijven. Wanneer jou alles is afgenomen wat draag je dan nog steeds bij je?
9. Heb je vanuit je eigen familiegeschiedenis wel eens over slavernij gehoord? Wellicht zijn er leerlingen in de klas die vanuit hun eigen familie verhalen kennen over slavernij. Willen ze hier iets over vertellen?

De vragen helpen de leerlingen een beeld te krijgen van het Nederlandse slavernijverleden (de antwoorden zijn te vinden op pagina 6), maar er valt natuurlijk nog veel meer te zeggen en te onderzoeken. Mocht je meer over het slavernijverleden willen bespreken met de leerlingen dan bieden deze links informatie:

Informatie over het Nederlandse slavernijverleden voor VO: www.slavernijenjij.nl
NOS-special Witte handel in zwarte mensen: lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html
Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis (NiNsee): www.ninsee.nl

Het Heden

Hoe is het nu om als gekleurde Nederlander in een 'witte' samenleving te leven? En wat weten we van elkaar?

Het onderwerp racisme krijgt gelukkig steeds meer aandacht, maar blijft voor witte mensen vaak moeilijk om echt te begrijpen. Een groot deel van de gekleurde Nederlanders is in Nederland geboren, maar wordt toch alleen door de huidskleur als 'anders' gezien en behandeld. Hoe voelt het om de hele dag beoordeeld te worden op je huidskleur, terwijl je leeft in een samenleving waar 'wit' de standaard is? Met de klas gaan we onderzoeken wat dit betekent.

Opdracht 2. Wat is de rol van je huidskleur in je leven?

Maak groepjes van 4. Laat hen onderstaande vragen bespreken.

1. Wat was de eerste keer dat je beseftte dat je wit/zwart bent?
2. Hoe vaak word je per dag geconfronteerd met het feit dat je de huidskleur hebt die je hebt?
3. Hoe vaak zie je mensen die op jou lijken qua huidskleur positief in de media?
4. Hoe vaak zie je mensen die op jou lijken qua huidskleur negatief in de media?

Het is aannemelijk dat voor de witte leerlingen in de klas huidskleur tot dit moment een onderwerp is dat niet of nauwelijks speelt. Laat de gekleurde leerlingen (alleen als zij dit willen) iets vertellen over hun ervaringen. Stel de witte leerlingen in de klas onderstaande vraag:

5. Hoe vaak sta je erbij stil dat jouw antwoorden niet gelden voor mensen van kleur?

Bovenstaande vragen slaan op het begrip 'wit privilege'. Om leerlingen hier beter begrip van te laten krijgen kun je met hen kijken naar het filmpje de '[€100-race](#)'. Dit is een bestaand experiment dat laat zien wat de gevolgen van wit privilege in het dagelijks leven zijn.

Tot slot

Niet al je leerlingen zullen ervaring hebben met een live optreden van zo dichtbij en dit kan best spannend zijn. Daarom is het belangrijk met hen te bespreken wat er gaat gebeuren en wat dit van hen vraagt. De danser moet zich op zijn solo concentreren en dat gaat het beste als hij/zij niet afgeleid wordt door gepraat of ander rumoer. Vragen mogen leerlingen na de solo stellen. Bij het bespreken van het optreden van de danser in de klas kan het helpen je leerlingen de volgende vragen voor te leggen:

- Wat is het verschil tussen kijken naar een film en een live optreden?
- Welke regels zou jij bedenken voor het publiek?

Nagesprek

Het debat over racisme raakt snel verhit. Mensen worden boos en luisteren niet meer naar elkaar. Met Tinten proberen wij bewustwording te stimuleren, een belangrijke eerste stap in het 'zien' van racisme. Dat begint met goed naar elkaar luisteren.

In het nagesprek kunnen leerlingen vragen stellen, de danser zal de leerlingen ook een aantal vragen stellen over wat ze gezien hebben. Veiligheid en open kunnen zeggen wat je denkt, maar ook rekening houden met de ander is bij dit gesprek van groot belang.

Verder napraten

Heb je als docent de behoefte om in de les na de solo met leerlingen verder te praten over het onderwerp? Dan kan dat aan de hand van de volgende vragen:

- Heb je zelf racisme meegemaakt of om je heen gezien? (in je eigen omgeving, in de media (tv, kranten))
- Word je weleens gevraagd hoe het is om wit te zijn?
- Heb je vrienden van een andere huidskleur of andere geloofsovertuiging?
- Spreken jullie wel eens over huidskleur in de klas of in je omgeving?
- Wat denken jullie dat er moet gebeuren om een gelijkwaardigere maatschappij te krijgen?

Bijlage 1. Antwoorden opdracht 1

Vraag 2. Wat is slavernij?

Slavernij is een toestand waarin een mens als eigendom van een ander wordt behandeld.

Vraag 3. In welke periode was Nederland actief betrokken bij de slavenhandel?

Nederland verscheepte van 1637 tot 1814 zo'n 600.000 Afrikanen, 5 procent van het totaal van de naar schatting 12 miljoen Afrikanen die tussen de 15e tot de 19e eeuw door de Europeanen als slaaf werden verhandeld. (Bron: lab.nos.nl/projects/slavernij/index.html)

Vraag 4. Lang werd het begrip slaaf gebruikt, tegenwoordig wordt er gesproken van tot slaaf gemaakte. Wat is het verschil tussen deze begrippen?

Niemand heeft ervoor gekozen om als slaaf geboren te worden. Een slaaf wordt gemaakt door een ander die de macht heeft dat te doen. In de periode van de trans-Atlantische slavenhandel en slavernij is dat gebeurd met de Afrikanen. Hun vrijheid is hen ontnomen door de Europeanen: ze werden gekocht en vervolgens werd hun eigen naam, taal en cultuur afgenomen.

Vraag 5. Tegen wat voor producten ruilden de Nederlanders de tot slaaf gemaakten?

Suiker, koffie, cacao, tabak.

Vraag 6. Wie was William Lynch?

William Lynch was een slavenhouder. In 1712 zou hij een speech gegeven hebben aan andere slavenhouders waarin hij een methode uitlegde hoe je mensen tot slaven kon maken en hoe je verzet onder mensen kon breken. De methode beschrijft onder andere dat verschillen tussen mensen groter gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld de jongere slaven tegen de ouderen opzetten en de lichter gekleurde slaven belangrijker maken dan de donkere. Angst moest gebruikt worden om over mensen te heersen. Sommige historici stellen vragen bij de echtheid van de speech, maar dat deze 'verdeel en heers' methode gebruikt werd om slaven te onderdrukken is duidelijk in de geschiedenis terug te vinden.

Vraag 7. Wie was Anton de Kom?

Anton de Kom is een Surinaamse schrijver, activist en verzetsheld. Zijn boek *Wij slaven van Suriname* (1934) was het eerste geschiedenisboek over Suriname dat geschreven is door een Surinamer. Het boek was een protest tegen slavernij en de ongelijkheid die na de afschaffing van de slavernij was gebleven. Omdat Anton de Kom zo duidelijk uitlegde hoe alles in elkaar stak, is zijn boek nu nog steeds populair. Recent is Anton de Kom opgenomen in de Canon van Nederland (bron: www.canonvannederland.nl/nl/antondekom).

Vraag 8. Wanneer jou alles is afgenomen wat draag je dan nog steeds bij je?

Je kunt bijvoorbeeld kracht putten uit, muziek, herinneringen, geloof of verhalen. Tot slaaf gemaakten leefden in vreselijke omstandigheden op de plantages. Er was veel geweld en tot slaaf gemaakte moesten langere dagen in de hitte lichamelijke arbeid doen. Toch zochten zij naar manieren om hun leven vorm te geven. De tot slaaf gemaakten communiceerde in het geheim. Hiervoor gebruiken zij muziek, dans en geheime taal om elkaar verhalen te vertellen. Ook communiceerden tot slaaf gemaakten via kleding met elkaar.